

POLJSKA ima strasne spomine na vojno. Gornje je slika begunk iz Lodze iz lanskega oktobra. In premikanju brezdomcev ni še ne konca ne kraja.

Velika trojica se zedinila tudi za trajen mir po svetu

Napeto ozračje poleglo. — Moskva pokazala sedaj več volje za spravo kot v Londonu. — Veliko vprašanj ostalo nerešenih

Po polomu konference velike trojice, ki se je vsrila v Londonu, je nastalo po svetu tako napeto ozračje, kot da smo že pred pramo tretje svetovne vojne. Pa so odgovorni državniki vendarle kontrolirali svoje temperature, nedvomno vedo, da če si ne poiščejo poti v sporazumu, se jim bo ponudila pot v pogubo sama od sebe.

Nauki iz izkušenj

Na konferenci v Londonu je bil Vjačeslav Molotov edini, ki je bil menda že na vseh prajšnjih sestankih velike trojice, angleški minister znanjih zadev Ernest Bevin menda prvič, in naš državni tajnik Byrnes pa tudi menda prvič, da je imel tudi besedo, kajti na prejšnjih par sestankih je bil le opazovalec.

Prisli so torej skupaj trije novi ljudje takorekoč nepravilni in se skregali že kar od začetka in potem zdržema naprej. Ko se je Bevin spozabil in označil Molotovo taktiko za slično Hitlerjevi — kar je v običaju, kajti takih očitkov je bilo že mnogo, je konferenco skoro razbil in le ker je prosil za oproščanje, so se ostali skupaj, pa niso sklenili, temveč se le prepričali, da v ničemer ne soglašajo.

Javnost v Zed. državah, na Angleskem in menda — saj čemu tudi ne — v Rusiji je zahtevala, da se te tri sile sporazumejo za sodelovanje, kajti le one so si vzele odgovornost nad vsem svetom in zato se je morajo tudi zavedati, ne pa uganjati kaprice.

Trma ni dobra

Na konferenci v Londonu je bil glasom poročil sovjetski komisar Molotov, najbolj izizvalen pa angleški minister Bevin in naš državni tajnik Byrnes pa nič diplomatice. Pa sta skupno z Bevinom držala proti Molotovu in tako je šlo dolge dneve. A v ti stih urah svojih sestankov so se toliko naučili, da je bila njihova nova konferenca, zaključena 29. dec. v Moskvi, uspeh. Trajala je manj dni, ker so se nanjo vnapre pripravi in dosegla je toliko, da je oborožen konflikt med veliko trojico — upajmo — za dolgo odstranjen.

Vzroki še vedno obstoje

Dasi so se na konferenci v Moskvi torej med sabo kaj dobro "razumeli" in sta se Bevin in Byrnes naučila nekaj ruskih

besed, na primer z Molotovega pritrdjevanja "soglašam" in Molotov pa angleskega "o k", je vendar Byrnes na koncu šestanega priznal, da kakorkoli je zadovoljen z rezultatom, zadeve, ki porajajo nove spore in nova nesoglasja, nastajajo druga za drugo.

Tako n. pr. niso po končanem sestanku povedali nič določnega o Perziji (Iranu), kjer se gre sedaj med Kusojo na eni strani in med Veliko Britanijo in ameriški interesi na drugi za oljna polja ne samo v Iranu, temveč po vsem Sredozemlju.

Vprašanje Azije

Najtežje vprašanje v veliki trojici je vprašanje Azije, ker so vse tri interesirane v nji kot imperialistične dežele. O Rusiji bi morda kdo tega ne hotel priznati, a je vendar resnica, da stremi kontrolirati ne samo Vnanjo Mongolijo in mnogo drugega ozemlja, nevestvi Sovjetsko Sibirijo, ki je po prebivalstvu in tradicijah ruska posest, ampak še posebno Mandžurijo, Korejo, Darien (Port Arthur) in rada bi imela besedo tudi o bodočnosti Japonske.

Kitajska, ki spada v "veliko petorico", na sestanku v Moskvi ni imela besede in pa tudi Francija ne. Odločevali so v imenu treh vesele trije ljudje nad (Konec na 3. strani.)

USTVARJANJE SOLIDARNOSTI MED DELAVSTVOM NI LAHKA STVAR

O odnošajih med delavskimi političnimi strankami v Evropi sta prišle v svetovni tisk dne 27. dec. dve poročili. Eno iz Francije se glasi, da je popularne ali ljudske fronte, ki je bila ustanovljena leta 1936 konec in socialistična stranka bo v bodoče sodelovala z drugimi ne da bi se vezala s pogodbami z njimi. V prvotni ljudski fronti, ki je vznemirjala kapitaliste ne samo na Francoskem, ampak po vsem svetu, so bile poleg socialistične in komunistične tudi Herriotova radikalno socialistična stranka in nekaj drugih skupin. Politično ta razpustitev v Franciji ni napravila nobene velike razlike, ker sedaj še vedno delujejo vse tri glavne francoske stranke v novi konstituenti dokaj sporazumno — namreč komunistična, socialistična in ljudska republikanska unija. Ampak so to vendar tri stranke, med njimi dve delavski, ki se med sabo lahko spro in povzročijo krizo.

Drugo poročilo istega dne je bilo iz Nemčije. Vir Associated Press. Pravi, da sta se glavna odbora socialdemokratske ter komunistične stranke zedinila za združenje v eno samo delavsko stranko. Pogajanja so v teku. Da-li velja ta pobratimija za vso Nemčijo, ali samo v tistem predelu, ki je pod sovjetsko okupacijo, je v razmerah, kakršne so v Nemčiji sedaj, težko reči. Ampak če se pomisli, da je divjal po prejšnji vojni baš v Nemčiji med organiziranim delavstvom najsilnejši boj, morda pa so se tam na obeh straneh kaj naučili? In raznih Zinovievov ter reakcionarnih socialdemokratov tudi ni več.

Morda bo Nemčija s časoma spet postala vodnica mednarodnega delavskega gibanja, kakor je bila precej časa v prošlosti, ko je nieno delavsko gibanje v borbi za proletarijat toliko storilo! V usodni uri pa je bilo za svojo nalogo povsem nesposobno.

Tudi od drugod prihajajo glasovi, da volje med delavstvom za bratromorni boj ni pač na želja po združitvi vseh delavskih sil za rešitev Evrope iz strašne tragedije in za zgraditev svetonega miru na temeljih mednarodnega socializma.

Akcija v pomoč bednim otrokom v Jugoslaviji

V četrtek 20. decembra je bilo formalno naznanjeno, da je vdova pokojnega predsednika Roosevelta sprejela častno predsedništvo Ameriškega odbora za jugoslovansko pomoč ob priliki častniške konference, katere se je odpravljal v uradnih prostorih Ameriškega odbora na 253 East 11th Street, New York, 3. N. Y.

Časnikarjem in zbranemu osebju Odbora je predstavil go. Roosevelt Mr. Zlatko Baloković, predsednik Odborovega sveta direktorjev. Navzoča je bila tudi Balokovičeva soproga, ki je skupno s svojim soprogom omogočila to, da je ga. Roosevelt prevzela častno predsedništvo.

S časnikarji je ga. Roosevelt razpravljala o kampanji za zbiranje živeža za jugoslovansko dečo. Ta kampanja, ki nosi ime "Baby Food Campaign" se je pričela 1. januarjem.

"Je pač kruta ironija," je dejala ga. Roosevelt, "da imajo Jugoslavlani veliko manj hrane na razpolago kot pa Nemci, ki so oropali vse okupirane dežele vsega, kar so mogli odnesti." Pojasnila je, da je količina kalorij v Jugoslaviji samo 900 do

950 kalorij na osebo dnevno, dočim Nemci dobivajo 1300 do 1550 kalorij na osebo."

Rekla je dalje:

"Se vedno se dobe taki, ki insistirajo, da četudi je pomoč Evropi nujna, je vseeno naša prva briga, da pomagamo potrebnim doma v lastni deželi. To je napaka naziranje o stvari." Je dejala, "kajti otroci vsepoved po svetu so v globokem smislu tega kar nam otrok predstavlja, otroci nas vseh. Vojna, je dodala, nas je naučila, da je bil do brobit naših otrok istoveten z borbo, ki so jo vodili jugoslovanski in drugi zavezniški otroci z odraslim ljudstvom vred proti okupatorju, ter tako pomagali k temu, da so bili naši lastni otroci varni pred tem kar je zadevalo njih. Ameriška pomoč jugoslovanskim otrokom sedaj lahko pomeni dober začetek graditve prijateljske kolaboracije za bodočnost."

Ceneno pošiljanje novic

Razne časniške in brzojavne agencije v Zed. državah so danes glavni vir za pošiljanje novic po svetu. Warren L. Pierson, predsednik American Cable & Radio Corp. je pojasnil aranžmo, ki bo omogočila časopisom in radio postajam po svetu dobivati brzojavne vesti iz Amerike po eno tretjino centa za besedo.

Vojna imela na mladino zelo kvarne posledice

Sodni in policijski uradi so v skrbeh zaradi naraščajočega vala zločinov ne samo pri nas ampak še posebno v Evropi, v Afriki in Aziji.

Iz urada FBI posnemamo, da so v naši deželi narasli zločini med mladino izredno visoko. In to ne samo v Sodomi in Gomori, kot sta Chicago in New York, ampak tudi v malih mestih. In umori so sedaj dokaj pogosti tudi na samotnih cestah ter v oddaljenih kočah na farmah.

Omenjeni zvezni policijski urad pravi, da tvorijo izmed vseh morilcev v tej deželi sedaj 15 odstotkov fantje izpod 21 let starosti. Izmed vseh zalotenihi vromilcev je bilo 51% izpod 21 let starosti, posiljevalcev 30 odstotkov in požigalcev 26 odstotkov.

Večina teh mladoletnih fantov (tudi deklet je veliko med njimi) glasom istega vira ni bila v stiski, ampak so jih navedli v zločinska dela vojni nagibi, pohlep po pustolovčinah in pa kdo ve kaj še vse.

Oblasti dolže v mnogih slučajih starše odgovornosti, češ, da pretakajo solze šele kadar so jim sinovi in hčere pred sodniki in ječarji, namesto da bi prej pazili nanje.

Ni pa sicer res, da se bi staršem smelo pripisovati vso krivdo, ker je vsa družba tako urejena, da je vabljenja "v grehe". To velja posebno za velike vojaške centre.

O veliki pokvarjenosti mladine poročajo tudi iz takih mest kot so Berlin, Dunaj in Pariz. Pa tudi London ni izjema. Je pač tako, da vojna propaganda vpliva najbolj strupeno na mladino in ker vsled svoje mladoletnosti nima prave razsodnosti, je za razna zla dejanja na podlagi starike celo bolj dovzetna kot pa ljudje, ki so čez 21 let stari.

Raketirstvo advokatov

Sedem železnik, ki operirajo preko našega kontinenta, je v zadnji depresiji bankrotiralo ne da bi že uredile vojne zadeve vzlic temu, da so delale ves čas med vojno velik dobiček. Ker so v bankrotu, jih upravljajo takozvani "receiverji." Nastavlja jih zvezno sodišče. V teh letih so advokati teh sodnih upraviteljev izželi iz njih nad tri in pol milijona dolarjev. Skoro ves ta denar so dobile štiri advokatske firme v New Yorku, kar pomeni, da so ti fantje obogateli na stroške upnikov, železničarjev in pa potnikov. Unije železničarjev imenujejo to izžemanje za škandal, kajti advokati niso edini, ki zajemajo od "bankrotiranih" železnice z veliko žlico. "Namesto da se bi ta denar porabila za popravila prog in zboljšanje vlakov ter prometa, pa gre v mošnje brez dna," je rekel odbornik ene izmed bratovščin železničarjev.

Tak je pač "free enterprise" in naša "receiverska" demokracija — kaj se hoče!

So ljudje, ki pripovedujejo, česar ne vedo; če jim gre po sreči, jih imenujemo preroke. — Roda Roda.

KOMENTARJI

Z voščili je končano in tako smo spet v "normalnih razmerah". Na kak način bodo normalne, pa bomo videli v tem letu.

Angelo Cerkenik ima v tej številki zanimivo pismo, isto tako Mary Vidmayer. Vredno je, da vsakdo pazno prečita posebno Cerkenikovo pismo. Zlasti tisti, ki še vedno mislijo, da je bila v Jugoslaviji tudi nekaka tretja stran. Če bi bila, morda bi jo saj Angleži in Američani podpirali. Pa sta bili samo dve: za prelom s staro Jugoslavijo in s tem za iztrebljenje čaršije, in druga za povratek v čaršijske razmere. Kdor je mislil, da z nasprotovanjem osvobodilni fronti stoji na "sredni poti", za nekako po svoje zasnovano Jugoslavijo, je le sanjal. Zato sta zagrila svoj kredit slovenski bivši socialisti advokat Celestin Jelenec in Srb Živko Topalović.

Celestina Jelenca je pisec teh vrstic večkrat obiskal, ko je bil tam leta 1938. Mož se je poztvovalno trudil, to mu moram priznati, a je iz stare šole tistih socialdemokratov, ki se niso niti iz polomov po prvi svetovni vojni nič naučili. Topalović pa je po mišljenju Srb, ki je tudi veliko storil, a v krizi se je moral odločiti ali s Titom, ali pa s čaršijo. Storiš le slednje. Škoda ga je. Z njim sem nekaj malega govoril istega leta (1938) v Beogradu po telefonu. Mnenje Etbina Kristana o njemu je bilo na tem mestu omenjeno že v eni prejšnjih številkih.

Socialisti v Sloveniji so šli z osvobodilno fronto, ker drugače bi socialisti ne bili. Nekaj pa se jih je dalo premotiti klerikalcem, namreč tistim klerikalcem in liberalcem, ki so snovali nekako srednjo linijo, pa so se znašli v Rožmanovi fronti. Zmoteno niso mogli, ali pa je ne hoteli popraviti in so se odločili za beg. Vsem se to ni posrečilo in ker je bilo tam veliko klanja, je naravno, da jih je padlo nekaj tudi iz te srednje fronte. Če vsi po zaslužnju, ali pa kdo tudi po nedolžnem, to se bo izvedelo čez leto, dve ali tri, ko se du-

Leigh White je poročevalec v Jugoslaviji za dnevnik, ki jih izdaja John S. Knight. V Chicagu lastuje dnevnik Daily News, ima dnevnik v Detroitu, v Akronu in menda še par drugih. Leigh White je bil v Ljubljani in v vsaki sobi v hotelu je videl Titovo sliko. In pod njo napis "Naš vodja". Predno je smel v hotel, je moral v policijski urad, da odgovarja na vprašanja. Vse to se njemu zdi totalitarno, toda leta 1938 smo morali vsi v tistem hotelu, kjer sem v Parizu jaz stanoval, povedati takorekoč svojo zgodovino. Komu? Policiji. In "naš vodja", saj to ni nova fraza. Meni je bilo vsikdar zoperno, kadar se je pokojni Roosevelt s takim znanostnikom okliceval, da je "komander-in-čif", in to ne samo za armado, ampak za vse ameriško ljudstvo. Pa je le bil demokrat. V Jugos-

(Konec na 4. strani.)

PROBLEMI NAŠEGA GIBANJA, KI SE JIM NE MOREMO OGNITI

FRANK ZAITZ

Potrebno je, da se tu in tam nekoliko pomenimo i o naših rečeh. N. pr., Koledarja še ni. In glavni vzrok je pomanjkanje delavcev ne samo drugje, kakršnih rabimo, ampak tudi v našem uradu.

Imamo Proletarca, tednik, ki potrebuje samo pri uredništvu eno osebo, neglede na upravniške in pa razne agitacijske posle, ki jih opravljata oba kolikor zmoreta. Imamo revijo Majski glas, ki je nedvomno po priznanju drugih najboljša revija te vrste, kar jih imamo med našim narodom, in imamo Ameriški družinski koledar, s katerim se ne more po vrednosti vsebine in tehnike primerjati noben drug koledar bodisi tu ali v starem kraju.

Te tri naše glavne publikacije smo dvignili v zadnjih 20 letih z velikim trudom na najvišjo možno višino. Seveda, za nadaljnje izpopolnitve je še veliko mesta. Ampak dočim smo pred leti to delo opravljali v uradu trije stalni nameščenci, in pa še ena začasna moč, kadar smo imeli v delu koledar in Majski glas, sva sedaj samo dva in pa kolikor seveda pomagajo sotrudniki — pomagajo veliko sedaj — kot so tudi v prošlosti.

Urednika vabijo dostikrat na shode, pa se vsled te obremenjenosti v uradu ne more odzvati, in upravnik je stopil včas za nekaj dni kam na agitacijo in shode.

Imeli smo v minulih letih dva pomočnika iz mlajše generacije, ki pa s plačo, kakršno smo jima mogli nuditi, nista izhajala in sta si pomagala k boljšemu zaslužku. Morda se bodo razmere sedaj kako spremenile, da bomo spet v stanju najeti še eno moč, kot smo jo v prošlosti imeli in če dobimo pravo osebo, bo našemu gibanju in našim dohodkom to izredno velika pomoč. O tem moramo ne samo razmišljati, temveč tudi kaj ukreniti.

Borba na industrialnem bojišču čezdalje večja

V Chicagu so se unije CIO zavzele za boj proti načelnikom policijskih postaj, ki so znova začeli s staro metodo proti pike- to. Policiji jih morajo na ukaz svojih višjih pretepati in če jih je preveč, namreč pike to, jih naženejo, češ, da motijo red in mir, ovirajo delavcem (stavko-kazom) prihajanje na delo in pa da Chicago sploh ni mesto stavkovnih neredov, kot sta sedaj n. pr. Detroit in New York.

K županu Kellyju je prišlo vsled teh okoliščin protestirati nad duco vodilnih odbornikov unij CIO v Chicagu, a jim ni dal nobenega pravega zadoščenja. Nekateri izmed njih so ga v času

zadnje jeklarske stavke v So. Chicagu, kjer je čikaška policija pokosila precej delavcev, nazivali za morilca, potem so ga v času predsedniških volitev povzdigovali za demokrata, ki verjame v demokracijo, sedaj pa mu znova prete.

Župan jim je dejal, da par pike to pred vhodi tovarne, kjer je stavka, zadostuje. Policija pač ne more dovoliti masnega pike tiranja in s tem napraviti ugled našega mesta. To se pravi, kakor je znala policija streti stavke doslej v imenu reda in mira, tako jih bo v bodoče.

Tu je torej nov dokaz, kako po nepotrebnem je odbor CIO

za politično akcijo trošil denar v času, ko bi se lahko zavzel za "boljše delavske prijatelje", kot pa so bili stari politiki, katerim je v urade vsled vsem svojim slabim skušnjam znova pomagalo.

Pred nekaj leti je bilo v Chicagu v posebni zvezni preiskavi dognano, da so nekateri načelniki tukajšnjih policijskih postaj imeli v bankah kar okrog četr milijona dolarjev imovine, dočim so bili v nastopu v službo brez nje. Pa je rekel na nekem shodu neki unijski voditelj, da so si toliko denarja nabrali z razbijanjem stavk. Ubi- ješ industrialni konflikt in in-

dustrialist se te spomni nato s primernim darilom.

Tako, kot v Chicagu, se dogaja sedaj še marsikje in se bo v čezdalje večji meri mesec za mesecem. Velikim korporacijam, kot so na primer avtva in jeklarska, pa tekstilna in razne druge velike industrije, je na tem, da bi zlomile moč masnih unij, pripadajočih k CIO, pa tudi onim, ki so pridružene k AFL, strežajo po življenju. Vsa voščila o miru v industriji, o sodelovanju "med delom in kapitalom" so bila torej le prazna pena in to sedaj še veliko bolj kot pa do lanske jeseni pa od 1941 dalje.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

WILLIAM GREEN PONOVI OB NOVEM LETU SVOJE STARE ZMOTNE NAZORE

Predsednik Ameriške delavske federacije (AFL) William Green je v imenu njene eksekutive poslal ameriškem tisku svojo poslanico, kot običajno ob koncu leta. V nji po starem ugotavlja, da lahko rešimo vse probleme, ki so v zvezi z mirom in ustvarimo v naši deželi napredno ekonomijo in v nji priložnost do dela za vse, ki ga iščejo.

Dalje pravi: "Upamo, da se bo v duhu mednarodnega sodelovanja združenih narodov vodilo svet v novo dobo trajnega miru, ki bo temeljil na pravičnosti za vsa ljudstva po svetu."

Kajne, to so lepe besede, kakor n. pr. v božičnih in novoletnih voščilih, ali pa v vsake sorte drugih željah, ki so brez programa za sabo.

Kajti dokler bo vodstvo AFL in drugih unij verjelo v obstojec sistem, je prav gotovo, da bo ob prihodnjem novem letu spet kakor je in kot je bilo, ali pa še slabše.

Sistem izkoriščanja ni bil še nikdar in ne bo niti v bodoče v skladu z željami blagostanja za vse. Ne tu — kjer je dežela še vedno neizmerno bogata, in še manj drugje, kjer je stari sistem s svojimi vojnami, ropanji in z izkoriščanjem delovnih množic svet že do kraja ubožal.

Green sicer poudarja, da blagostanja za vse in pa trajnega miru ne bomo dosegli le s pobožnimi željami. Toda ker to resnično priznava, čemu ne gre še korak dalje in prizna, da v sedanji svetovni uredbi miru ne bo ne blagostanja, ker kar čujemo od vsepovsod so le poročila o lakoti, o razbitih prometnih sredstvih, o umiranju otrok in odraslih v množicah in o strašnem obupu, ki veje med maso. Green, ki veruje v "free enterprise", namreč v gospodarski red, ki mu pravimo kapitalizem, bi po tolikih letih moral vedeti, da članki, ki jih pošilja za voščila k novemu letu, niso program, temveč le ponavljanje besed, katere bi lahko pomagal uresničiti edino, ako bi imel tiste besede tudi v mislih, ne samo na jeziku.

PROTESTI PROTI TITOVEMU REŽIMU PRI VELIKI TROJICI NISO ZALEGLI

V Jugoslaviji so meseca novembra volili poslance v ustavodajno skupščino in zmaga je, kot je bilo v naprej svakemu jasno, osvobodilna fronta.

Ne zato, ker je vodila volitve po svoje, ampak radi tega, ker je osvobodilna fronta premagala čaršijo in dvorno kamarilo že med vojno.

Jugoslavija je bila po prvi vojni stvaritev v prid Velike Srbije. Takratni prestolonaslednik, pozneje kralj, Aleksander, ni bežal iz dežele, kot je storil to njegov sin Peter. Aleksander je ostal v trena, se nalezal uši, kot so se jih drugi, ki so se takrat borili in postal je v očeh ljudstva junak, kot je bil smatran za junaka tudi njegov oče Peter. Ampak Petrov vnuk Peter II. pa je bil kakor scerkljano dete. Vojne ni okusil, ker je živel svoje dvorno življenje med vojno v Angliji enako udobno kot kadar je bival v poletju na Bledu, ali pa v svojih gradih v Srbiji. Njegov oče Aleksander je bil starokopiten in privele državo goljufom v roke.

S takim sistemom je nova Jugoslavija sklenila pospraviti. Ker je bila izvoljena v skupščino samo ena lista kandidatov, je soglasno sklenila, da monarhistični sistem preneha in vsa dvorna žlahta je ob dohodke iz državne blagajne.

To bi še bilo nekako v redu, če bi ne imeli v Washingtonu in v Londonu takih zagovornikov demokracije, kakršna je v Jugoslaviji krmarila med prvo pa do druge svetovne vojne.

Tudi je bilo vse dobro, dokler so partizani z nadčloveškimi napori zaposljevati Nemce, Italijane ter kvizlinge Paveliča, Nedica in Rupnika toliko, da se je temu čudil ves svet.

Ampak kadar postane osvobodilna borba ob enem protifevdalna, protikapitalistična, protimonarhistična in protipapeška, takrat pa si nakopije sovražnikov na koše.

Titov režim ni kaka čudežno idealna tvorba. Prav gotovo je, da vlada z veliko mero policijskega pritiska, kajti države, in pa ljudstva, ki še niso bila nikdar naučena na kako demokracijo, ampak zgolj na orožniško oblast, pač ne morejo postati demokracija s sprejemom resolucij. Saj imamo vendar skušnje v tem prav tu doma, v svoji lastni deželi. Kakšni čudaki smo, ko zahtevamo iz Washingtona v imenu državnega departmanta demokracijo v Jugoslaviji, v Bolgariji in v Rumuniji, ne pa v naših južnih državah! Le poskusiti tam biti delavski agitator, pa boš občutil na svoji lastni koži, kako tu — na primer v državi, ki jo je naš državni tajnik Byrnes zastopal v kongresu prilično let, obstajniki razumejo demokracijo. Pravijo, da je v Jugoslaviji pod Titom nastala nekaka diktatura proletariata. Bržkone proletarijat v nji (v smislu mase) nima besede. Ampak je ima še veliko veliko manj na jugu naše republike, kjer vladajo plantažniki, kapitalisti in bankirji, pa nihče drugi. Seveda sebi — ne ljudstvu v korist!

Ko so srbske in pa slovenske klerikalne organizacije, pa i mnoge hrvatske, apelirale na ameriško in angleško vlado, da naj Titu odvzameta priznanje, ker so bile volitve v Jugoslaviji nedemokratske, jih je bilo mnogo v angleškem foreign office in v

NEMEC PO SOLDASKO UMIRA! Tako je rekel nacistični general Anton Dostler. Dvanajst krogelj je bilo spušenih vanj.

KATKA ZUPANČIČ:

IVERI

"Mir na zemlji..."

Ko bodo te vrstice črne na belem, se bo pisalo že leto 1946. Konec je božičnih dni. Odzvenel je zadnji akord 'Tihe, blažene noči', pa 'Adeste fidelis', ter 'I am dreaming of a white Christmas'. 'Mas' z dolgim, za petje prav nič prikladnim polglasnikom, ki me nehoti spominja na poledenelo lužo na pločniku. Obiti jo moraš, pa počasi pobalanciraš preko nje.

Kljub temu bi bila ta pesem lepa, ako ti ne bi domišljija kar sproti naslikala 'white Christmas'-a in bosih nog v Evropi, v Jugoslaviji...

In se domišliš, da ga ni bilo tamkaj praznika, ki bi bil bolj družinski, kot baš Božič. Pa te presune: Kako strašno jih morajo boleti verzeli v družinskem krogu...

Potico imas na mizi, in še kaj poleg steklenice rizlinga. Pa te stisne v prsih: Koliko jih je, ki...

In se vse na tihem opravičuješ sam pri sebi: Kaj morem zato, če so nacistične svinje razrile in razrvale vso Evropo? Ali šele trdni sklep, da o prvi priliki spet zbereš in odpošleš, kar in kolikor se bo dalo, ti vrne nekaj pravega, prazničnega razpoloženja. Saj z golim sočutjem ni pomagano nikomur nič. Pravilno je zapisal pesnik, da 'Srečen ni, kdor srečo žvija sam!'

No in potem sem bila na božični večer še pri polnočnici. Seveda kar tukaj doma, pri radiu. Maševal je novopečeni kardinal Spellman v ne vem, kateri katedrali v New Yorku. In je bilo jako ginjažno poslušati pridigo o božjem detecu, ki je prineslo na svet 'mir in odrešenje' — pa ni bilo zanj prostora nikjer drugod, kot v jasli, v hlevu. 'Sin

Davidov, kralj nebes in zemlje — pa leži v jaslih...'

'Sin Davidov... Brenkati na to Davidovo struno se mi zdi precej tvegano. Kajti po Matejevem evangeliju je bil Jožef res iz rodu Davidovega, ampak po taistem evangeliju je bil Jožef zgolj rednik Jezusov, ne pa oče! Matevž je zapisal dalje, da je Jožef premišljal, kako bi se od svoje mlade žene, ki je vse brez njegovega sodelovanja postala nosna, na skrivoma ločil, tako, da ne bi bilo javnega škandala. Tedaj se mu je v sanjah prikazal angel gospodov, rekoč: Ne boj se, Jožef, sin Davidov! Vzemij Marijo, svojo ženo, zakaj tisto, kar je v nji spočeto, je spočeto od svetega duha... itd.

Ganljivo, pravim, je bilo poslušati zlasti o malem detecu, ki si je moralo poiskati zavetje v hlevu — in po končani pridigi, kakor pred pridigo, poslušati zopet radijskega oznanjevalca, oziroma tolmača: Zdaj se je kardinal dvignil s prestola — zdaj je stopil pred oltar — zdaj je pokleknil — zdaj... 'Dominus vobiscum', se je zaslišal ne baš lepi, ne polni Spellmanov bariton... Gospod z vami — je šušljal vmes tolmač. Nato je Spellman zapel 'Credo', prve štiri besede. Nadaljeval je, možke pevski zbor, medtem ko je kardinal zopet zasedel svoj tron...

V hlevu rojeni in v jasli položen Jezus se je tudi pognejo kot učenik izjavil, da 'Sin človekov nima, kamor bi položil svojo glavo...'. Ne more se pa tega reči o njegovih namestnikih. Ti verujejo v blišč in pomp in v trone... Z drugimi besedami, verujejo v moč in slavo.

Ne bi tega napisala, da me niso usesa bolela o 'miru, ki ga nam edinole krščanstvo lahko prinese...' Krščanstvo je staro

našem state departmentu, ki so mislili isto. Vatikan je prilival zraven olja na ogenj, in pa ves stari režimski sistem v Jugoslaviji.

Pa sta se London in Washington le odločila priznati volitve v novo jugoslovansko skupščino za veljavne in novo vlado za ustavni režim.

Čudno, da so v monarhistični Angliji priznali ta razvoj v Jugoslaviji bolj republikansko, kot pa ga je ameriška vlada!

Naši veljaki v državnem oddelku so priznali jugoslovansko republikansko federativno vlado s pomisleki. Naj spoštuje mednarodne pogodbe, so ji rekli in pa da se ne strinjajo z njenimi načini demokracije.

Kaj so mednarodne pogodbe Jugoslavije? Tiste, samo tiste, ki so jih sklepale prejšnje čaršijske vlade in izročale glavni vir jugoslovanskih bogastev kapitalistom v Franciji in v Angliji, pa tudi v Zed. državah, in nato pa Hitlerju in Mussoliniju. Pogodbe med čaršijo in Hitlerjem rajhom ter Mussolinijem so seveda sedaj brez vrednosti, ampak v veljavo morajo priti prejšnje.

To so neke vrste 'ekonomske sankcije', ki jih vihtimo nad državo, katere se bi rada osamosvojila iz klešč izkoriščanja bodisi izpod domačih pijavk kot izpod drugih.

Komentarci v američkem tisku pravijo, da je priznanje Jugoslovanske federativne republike s strani ameriške in angleške vlade zmaga sovjetske diplomacije. V resnici je to zmaga osvobodilne fronte, ki je niso moge upogniti ne Hitlerjeve, ne Mussolinijeve sile, ne vatikanski propagandni in cerkveni aparat, ne domači kvizlingi, ne izdajalci (ki jih na žalost med Jugoslavlani vseh treh glavnih narodov Jugoslavije ni bilo malo). A sedaj, ko ima nova republika priznanje velike trojice, je največ od Jugoslavije same odvisno, če bo svojo nalogo zmogla tako uspešno vršiti tudi v ekonomski rekonstrukciji in v ustvarjanju civilnih svobodščin kakor jo je v vojni proti okupatorjem in notranjim sovražnikom.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Božič je minil. Na en način je bilo zadoščeno sentimentalnim ljudem, kajti Božič ni bil v Chicagu in daleč na okrog samo bel, ampak tudi moker. Ledu, snega in dežja je bilo več kot dovolj.

Gneče na čikaških ulicah se bodo odslej menda zmanjšale, isto tako tudi na kolodvorih, kjer je zadnje čase na tisoče ljudi čakalo po cele dneve za prevoz domov. Jaz sem že navajen na prerivanje in gneče, ali takšnih, kot so bile v minulih par tednih pred prazniki še nisem videl.

Miklavž je bil letos izredno priden. Ne samo da je prinesel navadnim državljanom polno daril in pobelil skoro vso Ameriko s snegom. Prinesel je tudi štirim visokim ameriškim gospodom rdeče kardinalske klobuke, s katerimi je sveti oče v Rimu blagovolil obdariti našo deželo.

Rdeči klobuki in nova ofenziva

V Rimu se je precej spremenilo v zadnjih par letih. Sedanja papež, kateri je zelo spreten politik, je že dolgo časa nazaj sprevidel, da niso tla v Evropi več tako ugodna za katoliško misel kot je bilo to svoje čase. Drugič se je sveti oče v svoji politiki zadnjih pet let tudi precej zmotil, četudi pravijo, da je nezmožljiv. Mogoče gre že to še več časa nazaj. Sveti oče je računal na zmago katoliškega fašizma, kateri se je tako lepo razvijal v krvi in sili pod Mussolinijem v Italiji, pod Dollfusom v Avstriji, Francem v Španiji, pod Salazarjem v Portugalski in pod Itneli na Poljskem. Seve nastop Hitlerja na svetovnem pozorišču ga je nekoliko motil, ali tudi tukaj ni bilo preveč zaprek. Glavni cilj je bil takrat, kot je še danes — zatreti brezverski, brezbožni komunizem in zato je bilo vsako sredstvo dobro došlo. Med vojno, v kateri je bil sveti oče ves čas nevtralen, misleč, naj zmaga ena ali druga stran, mi bomo že gledali tako, da bo prav. Časih je bila ta njegova nevtralnost precej šibka, kot na primer na Poljskem, kamor je poslal nemške duhovne, ali v Jugoslaviji, kjer je blagoslovil fašistične morilce, ali v Španiji, kjer še sedaj blagoslovlja najgršrega morilca. Ali to so bile malenkosti, kajti sveti oče je imel bolj grandiozne sanje.

Ko je leta 1943 že bolj slabo izgledalo za očišče, so imeli katoliški fantje, kateri mislijo v svetovnem obsegu, velik načrt, v katerega so se vrgli z vso silo. Ta načrt je bil, da v slučaju, če zmagojavi zavezniki in ako pride do deljenja Nemčije, bo treba nove kombinacije v Evropi, in ta kombinacija naj bo skupina močnih katoliških držav, katere bi tvorile nov "cordon sanitaire" napram ruskemu komunizmu. Te naj bi bile Francija, Italija, Španija in Portugalska na zapadni strani in podonavska federacija z Avstrijo, Bavarsko ter ostalimi nemškimi katoliškimi deželami, Ogrska, ter del Jugoslavije (Slovenija in Hrvaška). Podonavske federacije naj bi načeljeval katoliški Habsburžan Oto.

Da to niso bile navadne sanje, priča neštevilno prikritih in odprtih intrig in političnih manevrov, izza katerih je jasno stal končni cilj. Ali ti katoliški intrigantje so pozabili na eno silno važno stvar, kar je postalo glavni faktor — in to je evropski mali človek, kateri je revolucional. In zgodilo se je, da je šel ta človek namesto v katoliški fašizem — na levo!

V Rimu niso tega prav nič veseli, kar je zelo razumljivo. Poljska je v rokah levičarjev; Jugoslavija, kljub vsem katoliškim intrigam — je levičarska republika; Francijo kontrolira levičarje. V papežji lastni Italiji grozi preobrat, kateri bi že bil dejstvo, če bi ne bilo tam zavezniške armade. In zdaj jim pa še pravoslavna cerkev dela tako konkurenco! Rusija, namesto poražena v prah, je močnejša kot kdaj prej. Ni čuda, če so v skrbeh.

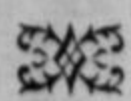
Vse to je napotilo svetega očeta, da je obrnil svoje oči iz Evrope proti novemu kontinentu — Ameriki.

Zed. države so najbogatejša

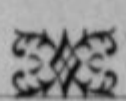
Tole mi ne gre v glavo?

Čemu ameriška vlada tako odločno zahteva demokracijo v Jugoslaviji, ne pa v Španiji, kjer je v resnici ni, to mi nikakor ne gre v glavo! Morda pa so člani naše vlade hudi na Jugoslavijo zato, ker kapitalizem odpravlja. Franco v Španiji pa ga protežira!

POVESTNI DEL

IVAN VUK:

SLUŽKINJA

Stara ženica, že nekoliko vpo-
gnjenega hrbitišča vsled dolgo-
letnega vsakodnevnega dela in
trpljenja je težko nesla za mla-
do, elegantno in lepo damo te-
žak jermas-prtljago.

"Tam le v ta vagon vstopite,"
je rekla mlada dama in pokazala
na vagon tretjega razreda.
Gledala je, kako se je trudila že-
nica dvigniti težak jermas v va-
gon. Videla je, kako so ji drhte-
le mišice od napora na rokah in
— ni pomagala. To se, mladi, le-
pi dami tudi ne spodobi. Zato je
služkinja, ki se jo plača.

"Lepo sedite. Karti imam jaz.
Bom že sprevodniku povedala,"
jo je poučevala.

Zenica se je nasmihala neka-
ko hvaležno, dobrotno. Ljubice,
bi rekel, je pogledala za mlado
elegantno damo, ki je vstopila
v vraten stoječi vagon prvega
razreda.

"Rada ima svojo gospo," je
pikaval sprevodnik, opazujoč
vse to. "Privezana ji je, kakor
domač pes, dasi ji niti z mezin-
cem ni pomagala pri dvigavanju
težke košare... Zares, zvesta
služkinja."

Piščalka zapiska. Kolesa vla-
ka se zganjejo.

Sprevodnik vstopi v voz, da
pregleda karte. V prvem razre-
du mu pokaže elegantna dama
dve karti. Ena za sebe, drugo pa
za tretji razred.

"To je...," pogleda damo
sprevodnik, dasi je vedel, da je
karta za služkinjo.

"To je za mojo služkinjo," re-
če hladno dama, kot bi hotela
reči, naj je ne vznemirja. "Tam
v tretjem razredu sedi."

Sprevodnik salutira in gre.

"Prijazna pa ni," si misli
sprevodnik in navajen na take
reči, brž pozabi na njen nepri-
jazni ton.

V drugem vagonu tretjega raz-
reda vidi služkinjo. V dobrohot-
nem, razoranem licu je začetno
vse življenje njeno, kakor na
gramofonski plošči. Prijazne oči
so se smehljale v nekaki zadre-
gi in gledale v obraz sprevod-
nika.

Sprevodnik vidi, da hoče ne-
kak povedati in reče:

"Dobro, dobro... že znam.
Vi ste služkinja gospe v prvem
razredu tam. Pokazala mi je va-
šo karto."

Obrne se k drugemu potniku.
Nekaj mogočnega je prisililo
sprevodnika, da se je še enkrat
obrnil k služkinji. Zdrnil se je.
njene oči so bujale vanj.

"Ne... ne," reče naposled.
"Zmotili ste se... Jaz sem mati
tiste gospe."

Sprevodnik je spustil klešče,
s katerimi je prešepaval karte.
"Mati?"

Zenica pokima z glavo in se
zopet smehlja. V očeh ji sije
skriti ponos.

"Da," reče. "Mati. Spremljam

jo v mesto nazaj. Bila je pri me-
ni... Veste, majhno posestvo
imamo, pa sem ji dala seboj ne-
kaj pridelka. Bolje diši doma-
če, nego kupljeno. In povrh je
še v mestu vse tako drago. Sicer
je njen mož velik gospod, zato
se pelje ona v prvem razredu...
Direktor je... Ali domače je le
domače..."

Zenica je gladila s suho, zde-
lano roko težak jermas, poln do-
mačega pridelka, njenega last-
nega znoj, ki je stal zraven nje
na tleh in bila ponosna, da se
more njena hčerka voziti v pr-
vem razredu.

Sprevodnik je pregledal vse
vagone. Prešepal je karte. Pri-
vič v življenju njegove desetlet-
ne službe se mu je pripetilo, da
ni poznal, komu je še pregledal
karte in komu jih ima še pregleda-
ti. Pred njegovimi očmi je bi-
la ženica z jermasom v tretjem
razredu, srečna, da pelje svoj
pridelek hčerki, ki sedi v prvem
razredu, ker je njen mož velik
gospod in ki drži v rokah karto
za svojo služkinjo tam v tretjem
razredu... služkinjo — lastno
mater...

"Kakšni sužnji smo mi pred
veličanstvom mamona," je re-
kel v mislih. In postalo mu je
tako grenko v ustih in tesno v
prsih, da bi se najraje vrغل pod
dirjajoča kolesa...

PISMO, KI V KRATKEM VELIKO POVE

Chicago, Ill. — Mrs. Mary Vid-
mayer je dobila pismo iz stare-
ga kraja od vsake, v katerem ji
pravi med drugim:

"Najlepša hvala za pismo, ki
smo ga prejeli in prečitali z naj-
večjim veseljem. Kar presene-
čen sem bil, ker sem dobil pošto
tako hitro od tebe. Zelo pa nas
je iznenadilo in užalostilo spo-
ročilo, da je Zani umrl.

Tudi nas je zadela huda usoda.
Izgubili smo edinega sina
Rafkoto. Za časa okupacije smo
preživeli težke čase. Nemci so
vladali nad nami brezobzirno.
Za takoj dne tretjega maja 1942
so nam Nemci zaprl Rafkoto in
14 dni pozneje so ga v Mariboru
ustrelili. Sploh so Nemci med
Slovenci redčili vse, kar je bilo
izobraženega med našim naro-
dom. Vsi ti naši ljudje so bili
ustreljeni kot talci.

Težko nas je zadela Rafketo-
va usoda. Padel je za narod. V
tistih dneh so me dali Nemci na
piko ter me v službi premestili
v Graz. Pa to še ni bilo dovolj.
Avgusta 1942 so mi odpeljali
ženo in hči v jetniški (koncen-
tracijski) logar. Vzeli so ju iz
hiše sredi noči ter ju odpeljali
v Nemčijo, oziroma hči na Polj-
sko. Tam sta trpeli s tisoči dru-
gih Slovencev. Rekli so mi, da
nas je ta kazen zadela, ker ne
moremo postati, oziroma noče-

mo postati Nemci! Kako pa bi,
saj smo vendar rojeni Slovenci!
Nato so mi vzeli hišo in vse po-
sestvo. Tako smo postali na hip
veliki siromaki. Ampak sem se
trudil in boril za pravičnost in
po enoletnem stradanju in trp-
ljenju sta prišli obe domovi. To
je bilo leta 1944. Ampak naša
hiša je bila vsa opustošena. Se-
daj, ko je vojne konec in so mo-
rali Nemci popihati od nas, —
bil je že skrajni čas — pa se je
vse predurčilo. Saj je vam
vsem nedvomno že dolgo znano
o borbah naših partizanov, ki so
se skozi štiri leta tepli, skriti v
hostah, z okupatorji in doma-
čimi izdajalci.

Veseli me, ko mi poročate, da
mi boš poslala blaga in drugih
potrebnosti. Tu smo med vojno
prišli ob vse pa nam je vsaka
pomoc dobrodošla.

Tu je produkcija še zelo iz
reda in kar potrebujemo, dobi-
vamo vse na karte. V trgovinah
se težko kaj dobi a narod si pri-
zadeva, da se spravi čimprej na
noge.

Jaz sem še vedno v Celju v
službi. Delam na pošti. Hči je
sedaj kar doma, ker mi je žena
v ujetništvu oslabela in je sedaj
jako bolehn.

Mama se je spomnila, če se
dobi pri vas kave, čaja in slad-
korja. Tega tukaj ni. Pozdrave
tudi od moje hčerke Micke, ki
je poročena v Zabukovici pri
Zalcu. Bila je nad leto dni sama
z dvema otrokoma, ker njen
mož je bil pri partizanih v borbi.
Tako se je on bojeval, v veri
za lepši svet, ona pa se v tem
položaju borila doma brez vsa-
kih sredstev. Tako smo živeli in
zmagali! Njen mož hvala bogu,
se je vrnil iz borbe zdrav in do-
bi je službo v rudniku za jam-
skega poslovođa.

Ostalo pismo se nanaša na po-
zdrave Stefanu Vidmayerju in
pa na razne druge zgolj osebne
stvari. Hvala Mary Vidmayer-
jevi, ki je nam poslala te vrsti-
ce v priobčitev.

GLAS Z WISCONSIN- SKEGA SEVERA

Willard, Wis. — Pri nas je se-
daj vse drugače kot pa takrat
ko smo tu iz goščave in iz izru-
vanjem štorov dolgo prej pose-
kanih debelih drevih ustvarjali
kmetije. Sedaj so tu farmska
posvetva naših ljudi že vsa "do-
bro stoječa" ("good standing")
ali po slovensko na "dobrih no-
gah".

In pa fante dobivamo nazaj.
Ce kje rabijo sinove, pa tudi
hčere, je pač na farmah. Pa so
radi oboji odšli v mesta, kjer so
bile ure kraje in pa delo ne
tako dolgotrajno. Vendar pa
smo se na Willardu z vsem po-
stavili. Prvič, farmarji tu in v
hiše sredi noči ter ju odpeljali
v Nemčijo, oziroma hči na Polj-
sko. Tam sta trpeli s tisoči dru-
gih Slovencev. Rekli so mi, da
nas je ta kazen zadela, ker ne
moremo postati, oziroma noče-

moremo postati, oziroma noče-

Vse, ki so se vrnili, smo po-
častili. Bili so med njimi Philip
Lamovec, pa Edward Bogdanov-
ich, oba veterana z bojišč na
Pacifiku. Drugi, ki so bili upo-
števani na naših priredbah so
bili John Kaltinger ml., tudi s
Pacifika; in še mnogo drugih.
Matt Malnar, ki je tajnik in bla-
gajnik sprejemnega odbora za
veterane, vrši na tem polju ve-
lehaldežno delo. To mu prizna-
va tudi tukajšnji angleški tisk.
Fantom, ki so se vrnili, pa veseli
vzklik, "Dobrodošli!" — N. N.

Avstralsko delavstvo
noče "drafta"

Avstralska delavska stranka
se je na svoji konferenci izrekla
proti obvezni vojaški službi,
ker v mirnem času zastopuje
vojaški prostovoljci.

OBRAVNAVA V NUERENBERGU proti nacijskim vojnim zločincem traja od novembra dalje. Dvajset Hitlerjevih prvakov je na zatožni klopi. Obtežilnega materiala so pripeljali v Nuerenberg cel vlak. Gor-
nje je slika iz sodne dvorane. Poleg sodnika in prosekatorjev je v nji cela kopa pravnih svetovalec, di-
plomatskih veščakov, opazovalcev in častnikov.

SLOVENIJA V SVOBODI

Pueblo, Colo. — Ne bo več

dolgo, ko bo zagrinjalo dvignje-
no in za njim bo štiriletna doba
strahot in grozot v Sloveniji.
Pisma, ki jih pišejo naši ljudje
in so objavljena v raznih listih
kot živa priča nezasišane os-
krunjevanja nad ljudmi. Vsa
Slovenija je bila kot ena sama
arena požigov in umorov. Rim-
ski cesar Neron se ni bolj veselil
nad žrtvami v arenah kot so se
Italijani in Nemci nad sloven-
skimi žrtvami v Sloveniji. Ta
pisma, pisana od ljudi svojcem
v Ameriko, so vredna, da jih
kdo zbere ter izda v posebni
knjigi. Zgodovinsko bodo več
vredna kot pa bi mogel to na-
praviti najbolj zanesljiv zgo-
dovinar.

"Domači" belogardisti so v
teh pismih omenjeni jako po-
gosto. To so ljudje, ki so bili
poklicani od rimsko-katoliške
oblasti, od slovenske duhovščine,
da branijo vero, tisto vero, ki
je bila mora v tisočletni zgo-
dovini slovenskega naroda. Ali
so bili zapeljani? Ne! To jim je
zdrave Stefanu Vidmayerju in
pa na razne druge zgolj osebne
stvari. Hvala Mary Vidmayer-
jevi, ki je nam poslala te vrsti-
ce v priobčitev.

Na vse načine se trudijo ljud-
stvo preslepiti z ribarenjem v
njihovi gnojnici. Ta list (A. D.)
zagovarja, opravičuje in hvali
slovenskega izdajalca Rožmana.
Četudi je škof, to ga ne bo op-
rlo njegovega izdajstva. To de-
jstvo potrjuje mnogo pisem do-
brih katoliških ljudi iz Sloveni-
je. Kakšne grozote so počenjali
od duhovščine organizirani — do-
mobranci! In, ali ni on, Rožman,
blagoslovil prisego sovražniku
slovenskega naroda in krvoloku
Hitlerju? Da, takih prič — pi-
sem iz stare domovine — je ve-
liko tudi v poštenih katoliških li-
stih — v A. S. in Glasilu KSKJ.

V listu A. D. le redkokdaj vi-
diš podpis pod dopisom, še manj
pa veš, kdo piše tiste umazane
članke. Je res tako kot je za-
pisal Tone Terbovec v svoji ko-
loni "Vsak po svoje" (radi pro-
stora le kratke izčrpe): "Vsak
pošten poročevalec, ki pošilja
poročila časopisom, jih upa po-
pisati s svojim poštenim ime-
nom. Kdor ne laže, si upa po-
pisati, kar je napisal. Kolike
vrednosti more pameten čitatelj
pripisovati "poročilom" brez na-
vedbe vira ali podpisa? Zlikov-
ci, ki mečejo kamenje iz za-
plote, ne pokažejo svojih glav.
In navadno vedo zakaj." To lahko
in brez vsake skrbi podpiše vsak
pošten človek.

Da bi človek odgovarjal na
vse nizkote podlosti, kar pri-
nese A. D., je za delavca kot sem
jaz in za vsakega drugega škoda
časa, papirja in energije. Samo
en primer hočem omeniti, kako
ti mali ljudje ribarijo v kalnem
pri svojih naročnikih in med
Slovenci v splošnem, kolikor se
jim posreči. V listu A. S. z dne
16. nov. t. l. je dopis in podpis
starega kraja, kjer je podpisana
rojakinja Josephine Erjavec iz
Joliet. Oboje se glasi:

"Joliet, Ill. Prosim Vas, pri-
občite poslano pismo, katerega
je prejel moj oče, mr. Simon Se-
tina, od svojega nečaka. Glavno,
kar me je zveselilo, so bile vr-
stice: Vera se ne zatira — du-
hovniki se vračajo."
Pismo se glasi:
Guncle, St. Vid nad Ljublja-
no, 25. sept. 1945.

Dragi stric: Prejeli smo Vaše
drago pismo. (Nato je precej ob-
širno pismo, podobno drugim,
večinoma od sorodnikov). Pismo
nadljuje: "Sedaj je, hvala Bo-
gu, tega klanja konec, seveda za
marsikoga prepozno. Sedaj vsaj
ni več teh večnih skrbi in tega
strahu, v miru ležes spat in brez
skrbi greš, kamor hočeš. Vera se
ne zatira, kakor je bil to slu-
čaj pri Nemcih, ampak nasprot-

Vsak pregovor je izgovor. —
Roda Roda.

Najlepše na svetu je: spomin
in pozabljenje, — in najgrše:
spomin in pozabljenje. — Roda
Roda.

TAKO DELAJO —

KVIZLINGI!

Chicago, Ill. — V kolikor mi
čas dopušča, čitam vse sloven-
ske liste, kar mi pride v roko.
Kot naročniku mi pošta redno
dostavlja dva dnevnika in dva
tednika. Zadnje mesece imam
pa pril

THE CRIMES OF CAPITALISM

Skimming rapidly over a single page of one issue of a Philadelphia newspaper we glean the following headlines:

"Mother of Five Sentenced in Arsenic Ring."
"Auto Dealer Accused of Cheating Vet."
"Proprietor Fined for Illegal Liquor."
"60c-a-gallon Gas Brings \$100 Fine."
"Taxicab Driver Kidnapped, Robbed."

We wish those people who never tire of telling us of the terrible things that would happen to human society if the private-profit system were replaced by an economy of production-for-use now would tell us what they find to reassure them in the results of the capital system.

Thing about those crime stories for a few minutes and it will become evident that they have one thing in common. They are all inspired by a desire for easy money.

Basic to the illegal things that people will do for money is the fact that nobody is secure in the possession of even a low level of honest employment. Another foundation stone in the anti-social actions of people is the knowledge that honest work so often does not yield a sufficient return while rackets—illegal rackets and those that have been legalized—pay off well.

And so there are individuals who break the laws of capitalism to get the things that they desire by getting by honest means.

Moreover, in looking for causes of crime it is erroneous to consider only the immediate condition of the individual criminal. People are likely to develop anti-social attitudes by spending the early years of their lives in squalid neighborhoods and in the presence of parents who have been frustrated and embittered by the poverty and insecurity which capitalism brings to many workers just as surely as it brings wealth and power to a few owners.

We submit that capitalism can be judged by the kind of people it breeds and by the type of crimes its criminals commit.

It is probable that there would be violators of the social code under any form of economy. But there will be fewer crimes inspired by a desire for personal gain when society makes it equally as illegal to profit by stealing with a clever brain as it is today with a strong arm.

There is no more reason why a person who owns a million dollars should be permitted to take what another makes than for a person who owns a gun to be justified in using it to get something for nothing. But so long as the one form of robbery may be done legally the other brand will be done illegally. That is the action and reaction of the private-profit economy.—Reading Labor Advocate.

Timely Warnings

The address of President John Marchiando and Carter Jenkins, OPA district director, in Harrisburg recently, struck immensely timely warnings to the buying public of this nation.

Marchiando's address, urging caution in buying when all the nation is in a buying mood and has the money, is particularly appropriate in view of the pent-up demand for goods of all kinds. It is this kind of reckless buying which leads to inflation—which in turn leads to disaster for the working man.

The PMWA President's appeal for wholehearted backing for the OPA also struck a responsive note and this support of the OPA will in turn benefit all the people, those with plenty of money, and those who live only from one pay check to another.

Jenkins' address hit another important warning, that against deflation, which threatens the nation as well as inflation. Too great a drop in earning power can spell as much disaster, the OPA director warned, as too great an increase in price.

The double warning is not only timely—it is a warning which must be heeded if this nation is to reach economic success without too much economic poverty in the near future.

Let's all co-operate.—The Progressive Miner.

Conservatism means never trying anything because it has never been done before.

A Word for Conscientious Objectors

President Truman is urged to grant amnesty to conscientious objectors. About 3,000 are in Federal prisons and 6,000 more are working under the direction of government agencies. It is said that seven times as many conscientious objectors are in prison as during World War I.

It is difficult for the ordinary American to understand the conscientious objector. Probably some are just "crackpots." Others may be seeking to avoid dangerous military service. But a considerable percentage—and those are the ones we are interested in—really believe that the killing of a human being, under any circumstances, is a crime against God. They are willing to go to jail, or face a firing squad, rather than commit that crime.

The government had to be strict with them during wartime. Now that the war is over they should be turned loose, except that small minority of "draft dodgers" who were prompted by fear, and not by conscience.—Labor.

POSTWAR BLUNDERS OF WORLD WAR I

December 5th is the twelfth anniversary of the repeal of Prohibition. The National Prohibition law went into effect on January 16, 1920, a little over fourteen months AFTER the end of World War I. In the thirteen years that followed, until repeal of the law, this country went through a period of lawlessness unparalleled in world history. The record of that period is one of national intemperance, political corruption, organized crime, a general abandoning of all moral principles. Prohibition was a failure and its repeal was hailed as a return to national sanity.

It is almost certain that if an attempt were made to repeat this big postwar blunder of World War I—National Prohibition—in this post-war period of World War II, it would arouse a wave of indignation and protest so great, so overwhelming, that few men in public office would dare to ignore it. The Nation learned its lesson from that mistake and profited thereby.

There were, however, other costly mistakes made in the post-war period of World War I which it appears, have been forgotten. One of these mistakes was the almost frantic speed with which wartime controls were abandoned. "Return to normalcy" was the catchword of that period, shouted by politicians who wanted to get back into office and by industrialists

and business men who wanted no check on profits. Attempts at price control were abandoned; food control was dropped; the U. S. Employment Service was sabotaged; stabilization was discontinued—in short, business and industry were successful in forcing the adoption of the same suicidal "hands off" policy they are trying to force the Government to adopt today.

We wouldn't go back to national prohibition again and all its miseries and horrors. We mustn't go back to so-called "normalcy" again until we know that all dangers of deflation, all threats that we may again suffer the depressions that followed World War I, are removed.—The Brewery Worker.

BIG DEFICIT

A war is far from paid for when the last shot is fired. Just how far was revealed by estimates of government expenditures in the "fiscal" year which will end on June 30, 1947.

Uncle Sam will spend about \$50,000,000,000 in that year, government financial authorities say, and collect about \$30,000,000,000, leaving your Uncle \$20,000,000,000 "in the red."

Comforting Thought

It may be true, as some cheerful philosophers tell us, that money does not bring happiness, but it does help one to be miserable in comfort.

THE MARCH OF LABOR

IN A PEAK YEAR—1928—
THE AVERAGE AUTOWORKER
EARNED \$1716

"FREEDOM MEANS THE SUPREMACY
OF HUMAN RIGHTS EVERYWHERE.
OUR SUPPORT GOES TO THOSE WHO
STRUGGLE TO GAIN THOSE RIGHTS
OR KEEP THEM."

FRANKLIN D. ROOSEVELT

CO-OPS IN
THE U.S. HAVE
2½ MILLION
MEMBER
FAMILIES.

YOU CAN BE SURE
YOUR HAT IS UNHARMED
IF IT BEARS
THIS LABEL. INSIST
ON IT!

BUY THAT EXTRA BOND
THIS PAY DAY!

HOW TO SETTLE A DISPUTE

With the little fanfare and a minimum of public bickering, the Sinclair Oil Corp. and the Oil Workers Union (C.I.O.) have announced agreement on a new contract embodying 18 per cent wage increases. The good sense of this union and company in working out their joint problems is an excellent omen.

The union-baiters in Congress are doing everything in their power to stir up public excitement about an alleged "tidal wave" of strikes. They carefully ignore the undeniable problems faced by working people whose incomes have been drastically slashed while the cost of living remains high. They ignore the overwhelming evidence that delays in production of peacetime goods are traceable only in a minor degree to labor disputes.

The Sinclair settlement is a sign that a management with the good will to bargain collectively can reach a reasonable agreement with a union of equal good will. The union didn't hold out for the full 30 per cent in its original demand; it compromised for 3 percent above the 15 per cent originally offered by several oil companies. The corporation, on the other hand, did not engage in a sitdown strike for higher prices which would gouge the public. It has been clear for some time that negotiation of a few pattern-setting agreements might break the log jam of disputes which have piled up since V-J Day. The settlement by Sinclair puts considerable pressure on other oil companies now before the President's fact-finding board. It should also have an effect in industry generally.—The Chicago Sun.

Nationalization Continues in Britain

Britain's Labor government continues to "nationalize." No one gets excited except American newspapers and some business men who see the specter of Socialism crossing the Atlantic.

British business is not alarmed. The Labor government has been extraordinarily generous to owners—too generous, in the opinion of many observers.

The Labor government's latest move is to prepare to take over the railways, canals, buses and trucks and all gas and electric utilities.

To encourage agriculture to produce the food desperately needed to cut down imports, prices for the farmer's products are to be guaranteed for four or five years and an effort will be made to cut up the land into small holdings. Unfortunately, this feature of the program seems to be weak. A sufficient effort is not being made to break up large estates.

Evidently the Labor government is endeavoring to redeem its pledge for a measure of "socialism in our day." In addition to the enterprises mentioned above, it has nationalized the Bank of England, the international network of cables and wireless (the government already owns the domestic broadcasting system and the telegraph), coal mines and civil aviation.—Labor.

TOO LATE, MR. TRUMAN?

President Truman's request to congress for controls over real estate prices and new construction comes a little too late for most of us.

Realty prices have gone skyward without a pause in the last two years. Today homes worth \$6,000 are selling for \$9,000 and \$10,000, and the average man is stuck with it.

Pegging realty prices, which ultimately may be of some value, comes about three years too late, although it is not too late to put ceilings on new materials for home construction.

The danger of a policy of waiting, as has been followed in real estate values in the last several years, probably will produce the same condition as price fixing on other commodities — prices were fixed AFTER prices had risen from 25 to 50 per cent, with the result that living costs have mounted while real wages, or take home money, has been unable to bridge the gap between living costs and earnings.

All we can do now is hope that the Truman real estate and new building policies will work out satisfactorily. — The Progressive Miner.

A PARTY TO HELP FEED YUGOSLAV CHILDREN

On January 6, 1946, at 4 P. M., the Young People's Division of the American Committee for Yugoslav Relief will give a party to help feed Yugoslav children. The party will be held at the home of Dr. and Mrs. S. Holtzman, 5621 So. Blackstone Ave. Admission will be 10 cents of baby food, or 80c with which to purchase such foods. All young people are invited.

Mrs. Eleanor Roosevelt, honorary chairman of the Baby Foods campaign, has issued a statement regarding the food situation in Yugoslavia, and the children of that country. Part of her statement follows: "It is a cruel irony that the Yugoslavs have very much less to eat than the German population. Newspaper and UNRRA reports place the daily consumption of food in Yugoslavia at 900 to 950 calories, whereas German has a daily diet that averages 1500 to 1550 calories. While hunger is general in Yugoslavia, it falls with particular severity upon the children. One day, today's children will be working with the children of Yugoslavia for a better, happier world. Isn't baby food for Yugoslavia's children a good way to start future friendly collaboration?"

Entertainment and refreshment will be provided by young Yugoslavs.

SOME ODDS AND ENDS

Misgivings over the presence of our troops in North China are groundless, it appears. We now have the State Department's solemn assurance that the boys have gone along to the civil war only as guests.—"Senator Soaper" in the Cincinnati Times-Star.

• Most people think they would rather be miserably rich than happily poor.

Congress wants to outlaw strikes, incorporate unions, end the union-shop, impose compulsory arbitration, and limit visits to the toilet. But they'll still let a fellow join the Chamber of Commerce.—John Paine for Federated Press.

• We'll say this for Hitler as compared with Bilbo: Hitler never claimed he was a democrat.

The Russians have discovered gold in Siberia, where the temperature goes down to 94 degrees below zero. This is believed to be the only place where gold is frozen harder than it is in the United States. — The St. Louis Post-Dispatch.

• If excuses were troopships, the GIs would have been home two months ago.

When you get so that it takes great big troubles to trouble you, and little bits of things to make you happy, then you are on the right track.—White.

In one Continental country, 25,000,000 people are homeless. In another, 1,000,000 shivering in dug-outs, 10,000 of them a month dying of tuberculosis and only one doctor for every 3,500. In a third, no fuel, no hope of any in the winter at hand. In a fourth, whole cities with scarcely a pane of window glass. If the blessings of peace seem slow in getting round to some American neighborhoods, consider Europe. — The New York Times Magazine.

Evanston, Ill., in recent months has been terrorized by thugs, rapists, holdup men and all forms of gambling. Yet Evanston is officially — if not actually — dry. How come? No city of proportionate size in the U. S. has such a record. Perhaps Mrs. D. Leigh Colvin, president of the WCTU, whose home is in Evanston, might explain this phenomenon—or is she too busy with the affairs of other cities?—Tavern News.

A civilian employee at the Naval Air Technical Training Center circulated an appeal for donations to a "Widow of the Unknown Soldier's Fund." In a matter of a few minutes he collected \$11, which he then returned to the donors, having proven his theory that people will donate money to any cause.

From all that a civilian can gather, the next world war will have at least one admirable feature. It won't drag along for years. It will likely be over the day it starts.—The New York Times Magazine.

Heavily penalizing strikes which defy no-strike clauses in contracts would have only one inevitable result, as Representatives Smith of Virginia and Cox of Georgia, who are sponsoring such legislation, ought to know. It would insure that henceforth no labor union would agree to a no-strike clause. It might even lead to insistence by unions that existing contracts be opened up for deletion of no-strike clauses. If, therefore, no-strike provisions in contracts have done any good in any instance, a bill to make them unacceptable to labor unions is now forward step.—The St. Louis Post-Dispatch.

Despite the President's wishes, Congress has voted to return the employment agencies to the States. Perhaps the idea is that if unemployment is divided into 48 parts it will not be noticed so much. — Howard Brubaker in The New Yorker.

GRUESOME

Mass slaughter of human beings has ceased, but the heavy tool of life and limb among the railroad workers goes steadily on.

According to a report issued by the I. C. C., 651 employees were killed and 35,447 were injured in the line of duty in the first nine months of the year. This is a decrease in the number of fatalities, but an increase in the number injured.

TRAGEDY OF YUGOSLAVIA

The following article appeared in the Minneapolis Star-Journal, following an interview with Capt. John A. Blatnik of Chisholm, Minn., who spent seven months with the Partisans in Yugoslavia.

"After 18 months of foreign service, during which he spent seven months behind the enemy lines with Tito's Partisans in northern Yugoslavia, paratrooper Capt. John A. Blatnik, state senator from Chisholm, s back in Minnesota.

Capt. Blatnik's first assignment was to work with the Yugoslav Partisans in setting up an escape system by which American airmen who had bailed out over Yugoslavia were picked up by Partisans and friendly peasants and brought safely to secret landing fields where they were evacuated by planes and flown to their bases in Italy.

Later the captain was head of a military intelligence unit following movements, and activities of the enemy and reporting them to Allied headquarters in Italy.

Capt. Blatnik and his men were briefed at their headquarters so that in case of capture they would be treated as regular prisoners of war.

After the Americans got into Yugoslavia they learned that on direct orders from Berlin the Germans would treat all such Allied personnel captured behind enemy lines as espionage agents, which meant the death sentence if captured.

Usually outnumbered and poorly equipped, the Partisans continually and relentlessly waged their amazing guerilla war against the enemy.

"It was obvious," said Capt. Blatnik, "that the Partisans knew not only what they were fighting against, but clearly understood what they were fighting for."

Although considerable arms and supplies were flown in by the Allies during the last year of the war, for the first three years of warfare in Yugoslavia the Partisans had to rely entirely on captured enemy arms and clothing.

"In addition to the Nazi and Fascist systematic program of mass extermination of Yugoslavs, the Nazi technique of 'divide and conquer' brought about an internecine warfare that was ghastly and tragic," the captain said.

"The people were divided into about a dozen different parties or movements. Many of the groups fought against each other occasionally, but all of them fought against the Partisans at all times. The Partisans were the only ones who consistently fought the German invader.

"The tragedy ended with 10 per cent of the nation's population killed during the four years of war. If we in America lost in dead by same ratio, we would have had 13,000,000 dead."

The captain worked with Russian and British officers who were also with the Partisans. He had an interesting six weeks working with Maj. Randolph Churchill, son of the British wartime prime minister. "March and April of this year found us in a rather tough spot," said the captain, "as the British would say, we thought we had 'had it', or in plain American 'our goose was cooked.' We were in Slovenia, the northern part of Yugoslavia, completely surrounded.

"Coming toward us from the south were the enemy and Yugoslav quisling troops being pushed northward by the regular Yugoslav Partisan army. Crowding us from the northeast were the Germans retreating from Hungary and under heavy Russian pressure. Just west of us the Germanst were pouring in from their retreat from northern Italy.

"The route through northern Yugoslavia was the enemy's main escape route into Austria and Germany, and even that was being narrowed down by the Russian drive into Vienna. We were really in the middle of one big traffic jam, and for a while it looked as though this were it."

"Toward the end of April we finally broke through the enemy lines south of us and joined up with the regular Partisan army. We marched on up with them and got into Trieste in Italy as the war ended."

The captain said he got his biggest thrill in picking up American airmen who had been shot down over Yugoslavia or who had bailed out from crippled bombers.

Capt. Blatnik visited Slovenia in northern Yugoslavia with his mother 23 years ago.

"In January of this year, I was in the village where my father was born and where I had visited 23 years ago," he said. "I visited my two aunts, but as an enemy garrison was only six miles away, I didn't dare reveal my identity to my relatives for fear they would become victims of enemy reprisals. Two days later the enemy were in the same village and it took five days for the Partisans to drive them back."

Capt. Blatnik joined his wife, the former Beth Arnold of 2840 Humboldt avenue S., and their baby boy at her home in Minneapolis. They spend December and the holidays with the Captain's parents, Mr. and Mrs. Blatnik, Sr., in Chisholm.

Blatnik earned his paratrooper rating at a British Royal Air Force parachute school in Italy. In addition to three battle stars, he has the air medal and the bronze star medal with oak leaf cluster.

Cedric Adams wrote in his column in the same newspaper: This story comes from Capt. John A. Blatnik, paratrooper who spent month's with Tito's Partisans behind the lines in Yugoslavia. He writes: "The spirit and morale of the Partisans were nothing short of phenomenal. They had none of the things a regular army provides its soldiers. No regular issue of clothes, no food, arms, ammunitions, medical care, 'ISO shows, toiletries, insurance, mail... I told the Partisans how our soldiers, too, were going through hell on the battlefields all over the world. The Partisans would listen carefully as I told them of the bitter, bloody amphibious landings our men were making on the islands in the Pacific. I told them of the mud in mountainous Italy. After I had finished, a young Partisan spoke up:

"Yes, they are brave men, but I think there's a difference. For you Americans this war is a fight; to us it is a struggle.' Then I remembered how not long before this I was with a Partisan patrol making a night crossing of an enemy-held valley with its well-guarded road and railway. I noticed a barefoot, ragged member of our patrol. He had no rifle, no grenade, no weapon of any kind. I asked him why he was traveling with us. He replied, 'I come along so when one of our comrades falls, I pick up his rifle and ammunition and go on. The rifle must go on.'

"I think I begin to understand what the Partisan meant—for us a fight, for them—a struggle. Then I thought of Valley Forge."

Not Impossible

The Bituminous Coal Institute recently announced that a billion tons of coal will be needed each year during the reconversion period and for the next several years to maintain a steady flow of merchandise.

While the figure appears a little fantastic, in view of record productions slightly under 700,000,000 tons, obtaining a billion tons of coal per year is not impossible, if that much will be needed.

All that is necessary for such production is a 50-week year of guaranteed work, with production on a steady basis instead of hills and valleys of production, depending on the weather.—The Progressive Miner.

It was Lincoln who said that no man is good enough to govern another man without that other man's consent.

"There can be no liberty without freedom of speech and the right of assembly to petition the government."—Alfred E. Smith.